

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2025-12-01

Vårt diarienummer
1.1.3-2025-08081
GD-2025-237
Ert diarienummer
KN2025/01854

Mottagare
Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och
strålning
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande. Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare och som ansvarig för kommunikationssystemet Swedish University Computer Network.

Synpunkter

Vetenskapsrådet instämmer i förslaget att omhändertagandet av allt radioaktivt avfall ska omfattas. Likaså stöder rådet förslaget att inrätta en nationell organisation som ska bli ansvarig för att samordna långsiktig och för strategisk planering av omhändertagandet av det radioaktiva avfallet. Vetenskapsrådet anser, i enlighet med utredningens förslag, att det är viktigt att det icke kärntekniska avfallet inkluderas. Det icke kärntekniska avfallet är relevant för grundläggande forskning inom området.

Förslagen reducerar den osäkerhet som finns i nuvarande system, speciellt vad gäller icke kärntekniskt avfall. För närvarande finns ingen aktör som har ansvaret att omhänderta icke kärntekniskt avfall varför Vetenskapsrådet stöder förslaget att ge ett statligt bolag detta ansvar. På sikt kommer detta också att förenkla för forskningen inom området.

Att små aktörers avfall ska kunna ingå i planeringen till en skälig kostnad välkomnar Vetenskapsrådet. Universitet och högskolor är ofta små aktörer när det gäller avfall varför förslaget bör kunna leda till att kostnaden för forskningen inte blir hindrande.

När det gäller förslaget att den som har tillstånd till drift av kärnkraft ska svara för forskning och utveckling för omhändertagandet av avfall från den aktuella reaktorn så har rådet en delvis avvikande uppfattning. Vår bedömning är att ett system där kärnkraftsägarna indirekt finansierar forskning som sedan lyses ut med peer review till oberoende forskare skulle leda till ökad transparens och delning av kunskap samt ett större förtroende från allmänheten för resultaten. Detta gäller i synnerhet avfallsfrågor, eftersom slutförvaret är en nationell angelägenhet.

Ett möjligt problem angående icke kärntekniskt avfall gäller svårigheten för dessa aktörer att förutse tidsperspektiv och därmed kostnader för omhändertagandet av sitt avfall. Problemet har sin grund i att kärnkraftsbolagen väntas få en dominerande roll i den nationella avfallsorganisationen varför det inte är omöjligt att strategin kommer att anpassas till kärntekniskt avfall och i synnerhet till kärnbränsle. Detta kan innebära att hantering av låg och medelaktivt avfall förläggs betydligt senare i tiden i förhållande till behoven för icke-kärntekniskt avfall. ESS, till exempel, väntas ha behov av externt omhändertagande av låg och medelaktivt avfall inom ca 10 år.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Vetenskapsrådet stöder forskning som kan ge radioaktivt avfall i små mängder, framför allt på universitet och högskolor. I första hand gäller det icke kärntekniskt avfall, men även kärntekniskt avfall skulle kunna komma i fråga, till exempel från en forskningsreaktor. Vetenskapsrådets synpunkter baseras på att forskningen ska ges bra förutsättningar i form av ett system med tydlig ansvarsfördelning och rimliga kostnader.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av forskningssekreteraren Per Karlsson. Vid den slutliga handläggningen har även rådsdirektören Maria Thuveson och chefsjuristen Victoria Söderqvist deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Per Karlsson
Forskningssekreterare

Kopia

kn.cks.remisser@regeringskansliet.se.

Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Myndighetshandläggare:

Katarina.nordqvist@regeringskansliet.se

Per-erik.yngwe@regeringskansliet.se